

ВПЛИВ КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ДИСКОВИХ КОПАЧІВ НА ПРОЦЕС ВИКОПУВАННЯ КОРЕНЕПЛОДІВ

Як показала світова практика, на важких ґрунтах (в'язкі чорноземи) при високій їх твердості ($400 \dots 600 \text{ Н/см}^2$) або вологості ($26 \dots 30\%$) робота вильчатих віброкопачів значно ускладнюється, що погіршує виконання технологічного процесу робочими органами. Викопування коренеплодів пасивними дисковими робочими органами є ефективним лише при невисокій вологості ґрунту.

Найбільш універсальними робочими органами коренезбиральних машин вважають дискові копачі, один з яких є активним, а інший - пасивним. Однак складне розташування дисків по відношенню до рядків коренеплодів привело до ускладнення елементів їх приводу. Так, в дискових пристроях, які забезпечують викопування і очищення коренеплодів від землі, доля вузлів приводу активних копачів складає $40 \dots 45\%$ конструктивної складності і оптової ціни від пристрою в цілому.

Тому розробка нових типів дискових копачів зі спрощеним приводом активного копача є актуальною проблемою, вирішення якої дозволить значно зменшити собівартість продукції.

На рис. 1 зображено пристрій для викопування коренеплодів [1]: що складається з пари вертикальних активних дисків 1, розташованих один навпроти другого. Зі сторони робочої зони активних дисків під кутами до вертикальної площини (кут атаки - α ; кут розвалу - β) встановлені пасивні диски 2. Привід пари активних дисків здійснюється від одного редуктора 3. Для покращення процесу обертання пасивних дисків, на їх периферії можливе виконання ґрунтозачепів.

В процесі роботи коренеплоди, попадаючи в зону між парами дисків, викопуються і подаються на очисні пристрої (на рис. 1 не зображені). Обертання пасивних дисків, розташованих по даній схемі, відбувається як за рахунок ґрунтозачепів, так і стиснутого, в зоні викопування, вороху, який завдяки впливу сил тертя передає колове зусилля від активного диска до пасивного, аналогічно традиційним копачам. Однак відмінністю процесу викопування коренеплодів за даною схемою є зсування пласту ґрунту з коренеплодами в сторону активного диска, оскільки відстані від осі рядка до точок перетину дисків з поверхнею ґрунту (т. F і т. D) повинні бути однаковими і знаходитись в межах $90 \dots 100$ мм (умова непошкодження коренеплодів лезами дисків). Таким чином, для надійного виконання технологічного процесу новим копачем, необхідно, щоб величини зон врізання дисків в землю H_D і найменшого зазору Δ_k між ними відповідали аналогічним значенням у традиційних копачах. Для визначення взаємозв'язку між конструктивними та технологічними параметрами дискового копача, розглянемо схему, зображену на рис. 2. У випадку, коли кут атаки α рівний нулю (граничні значення кутів α встановлені по периферії схеми) кут розвалу β у проєкції на фронтальну площину OXY є максимальним. В процесі провертання викопувального диску, радіусом R , відносно осі OX на певний кут α , умовна точка периферії диску, в проєкції на площину OXY , зміститься в сторону його центру на величину r , яка визначається з умови

$$r = R(1 - \cos \alpha) \quad (1)$$

Таким чином, із збільшенням кута α відстань K' між диском і вертикальною площиною $S-S'$, буде змінюватись за залежністю

$$K' = R(1 - \cos \alpha) \cdot \sin \beta \quad (2)$$

Співвідношення між абсолютними та поточними величинами зображеними на рис.2, при провертанні диска на кут α визначається з рівнянь:

$$X_T = X_M - K' + R \sin \beta \cdot \cos \alpha$$

$$X_T = R \sin \beta' \quad (3)$$

$$\beta = \beta' + \beta''$$

$$\sin \beta' = \sin \beta \cdot \cos \alpha$$

При провертанні відносно осі OX на кут α і заглибленні диска в землю на величину h , очевидним є те, що точка перетину периферії диска з горизонтальною площиною ґрунту буде віддалятися від площини $S-S$ на величину $K' + K''$ (рис.3). На цьому рисунку зображено: DM - лінія перетину диску з поверхнею ґрунту; OB - вертикаль, що проходить через центр диску; CB - проекція AB на площину OXY . Розташування точок та геометричних величин, зображених на рис.3, необхідно розглядати в комплексі з рис. 1 і 2.

Величина K'' віддалення т. N від максимально заглибленої т. A і проєкція на горизонтальну площину і площину OXY визначається за формулою:

$$K'' = h \cdot \operatorname{tg} \varphi \cdot \cos \beta'' \quad (4)$$

де кут $\varphi = \arcsin \frac{\sin \beta'}{\cos \beta''}$ визначається з трикутника $\triangle OCN$.

Горизонтальне відхилення K''' , точки перетину периферії диска з горизонтальною площиною (т. D) від т. N визначається з умови

$$K''' = R' \sin \beta''' \quad (5)$$

Величина R' визначається з трикутників OAD і ADN

$$R' = \sqrt{R^2 - (R - h/\cos \varphi)^2} \quad (6)$$

кут β''' розраховується за формулою:

$$\beta''' = \beta \cdot \sin \alpha \quad (7)$$

Підставляючи рівняння (6) і (7) в (5) отримуємо

$$K''' = \sqrt{R^2 - (R - h/\cos \varphi)^2} \beta \cdot \sin \alpha \quad (8)$$

Таким чином, найбільша відстань H_D між лініями перетину заглиблених дисків з поверхнею ґрунту буде виражатися з умови

$$H_D = K' + K'' + K''' + \Delta K \quad (9)$$

Підставляючи в рівняння (9) залежності (2), (4) і (8) отримуємо систему рівнянь для визначення H_D

$$\left\{ \begin{aligned} H_D &= R(1 - \cos \alpha) \cdot \sin \beta + h \cdot \operatorname{tg} \varphi \cdot \cos \beta'' + \sqrt{R^2 - (R - h/\cos \varphi)^2} \beta \cdot \sin \alpha \\ \varphi &= \arcsin (\sin \beta' / \cos \beta'') \\ \beta' &= \arcsin (\sin \beta \cdot \cos \alpha) \\ \beta &= \beta' + \beta'' \end{aligned} \right.$$

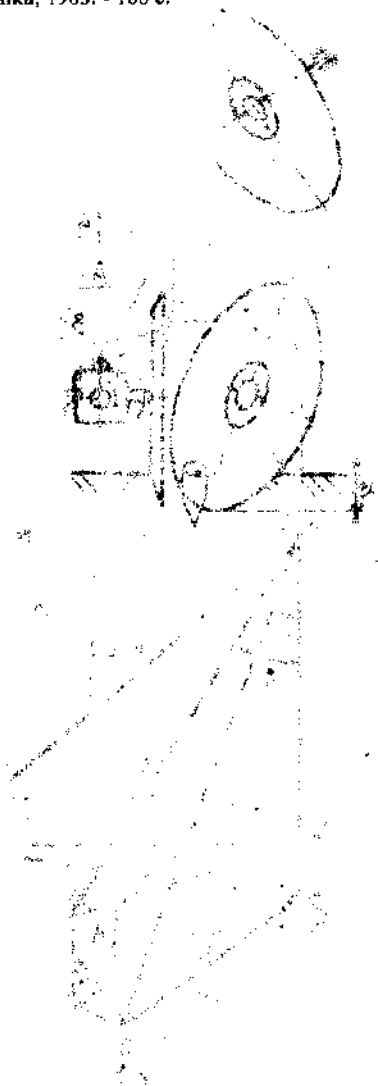
Складено програму розрахунку системи рівнянь (10) і визначено вплив кожного з конструктивних параметрів на величину зони врізання дисків в землю H_D . Встановлено, що виходячи з технологічно заданих величин $H_D = 180 \dots 200$ мм, $h = 70 \dots 90$ мм і $\Delta K = 35 \dots 40$ мм оптимальними можна вважати значення таких конструктивних параметрів: $R = 320 \dots 360$ мм; $\alpha = 45 \dots 55^\circ$ і $\beta = 22 \dots 24^\circ$. Взаємозв'язок наведених конструктивних і технологічних параметрів забезпечить якісне (без втрат і пошкоджень) викопування коренеплідів при мінімальних енерго-витратах на виконання технологічного процесу.

(а в с. 2.)

Висновок. Для визначення оптимальних параметрів технологічного процесу врізання дисків в землю необхідно врахувати вплив конструктивних параметрів на величину зони врізання дисків в землю.

ЛИТЕРАТУРА.

1. Гевко Р.Б., Данильченко М.Г., Кзиброда Я.И. и др. Устройство для выкапывания корнеплодов. Решение о выдаче патента России по заявке № 4820567/15 от 07.04.1992., мки АО1D 25/04.
2. Свеклоуборочные машины: (Конструирование и расчёт) /Л.В.Погорелый, Н.В.Татьянко, В.В.Брей и др.; под общ. ред. Л.В.Подгорелого. - К.: Техніка, 1983. - 168 с.

Виды: 1 - вид сзади, 2 - вид сверху, 3 - вид спереди. Размеры: D_k , D_o , d , A , R , B , H_2 .

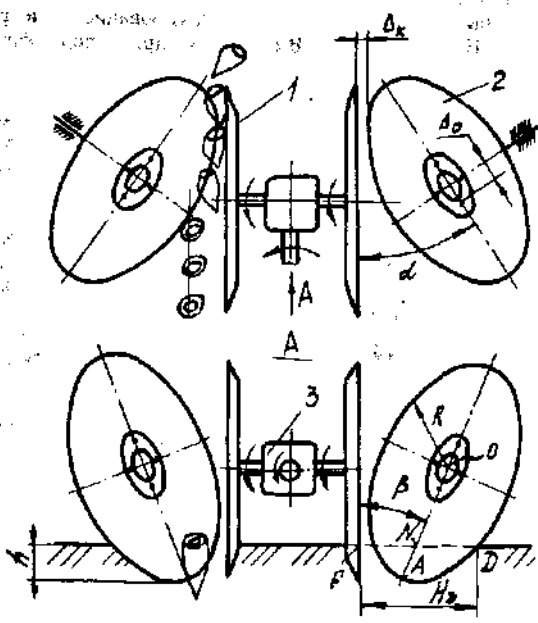

Рис.1.

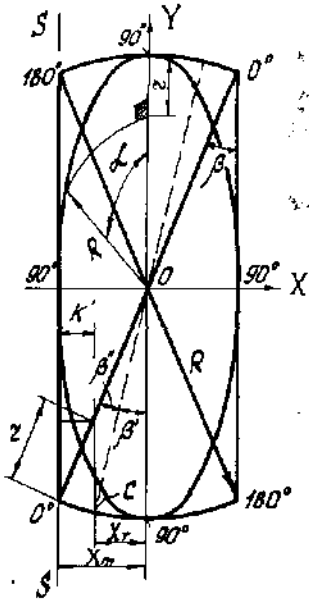

Рис.2.

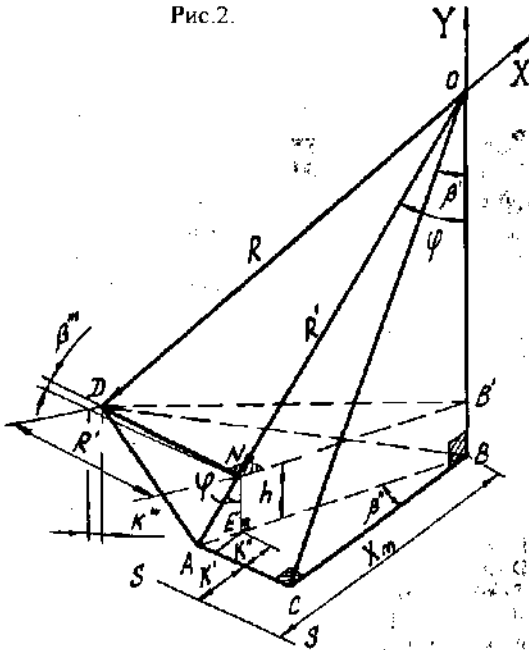

Рис.3.э